

IZVJEŠTAJ

O UČEŠĆU MINISTRA ODBRANE DRAGANA KRAPOVIĆA NA MINISTARSKOM SASTANKU INICIJATIVE ODBRAMBENA SARADNJA DRŽAVA SREDNJE EVROPE I ZAPADNOG BALKANA (CEDC+WB), 25. APRILA 2024. GODINE I KONFERENCIJI „BUDIMPEŠTANSKI BEZBJEDNOSNI DIJALOG“, 26-27. APRILA 2024. GODINE, U BUDIMPEŠTI, MAĐARSKA

Ministar odbrane Crne Gore, Dragan Krapović, učestvovao je na sastanku inicijative Odbrambena saradnja država Srednje Evrope i Zapadnog Balkana (CEDC+WB), 25. aprila 2024. godine, a potom i na konferenciji „Budimpeštanski bezbjednosni dijalog“, 26-27. aprila 2024. godine, u Budimpešti, na poziv ministra odbrane Mađarske, Kristofa Salaja-Bobrovnickog. Pored ministra odbrane, delegaciju Ministarstva odbrane su činili: major Želimir Pojužina, šef Kabineta ministra odbrane; kapetan fregate Vučić Bošković, izaslanik odbrane Crne Gore u Mađarskoj, na nerezidentnoj osnovi i Predrag Lučić, desk oficir za Mađarsku i inicijativu CEDC+WB.

Tokom sastanka inicijative CEDC+WB, ministar Krapović je istakao značaj podrške članica inicijative formiranju Bezbjednosnog i odbrambenog koledža Zapadnog Balkana (Western Balkan Security and Defense College – WBSDC) u Crnoj Gori, koji će pored svoje osnovne namjene u pogledu edukacije kadra, predstavljati i dodatni modalitet za razvijanje regionalnog povjerenja i saradnje, uz jačanje prisustva EU na Balkanu. Informisao je da je, krajem marta tekuće godine, od strane predsjednika Vlade Crne Gore, mr Milojka Spajića, na adresu visokog predstavnika EU za vanjske poslove i politiku bezbjednosti, Žozepa Borelja, upućeno pismo namjere Crne Gore da bude domaćin ovog projekta. Tim povodom, **ministri odbrane Republike Austrije i Mađarske su informisali da će zajedno predati Non-paper u vezi projekta formiranja WBSDC nadležnima u EU, tokom predstojećeg sastanka ministara odbrane članica Evropske unije, planiranog za 28. maj tekuće godine.** Sve članice inicijative su izrazile podršku realizaciji ovog projekta.

Ministar Krapović se osvrnuo na najznačajnije bezbjednosne izazove koji su obilježili protekle godine – pandemiju virusa COVID-19, rat Rusije protiv Ukrajine i konflikt u Gazi. Istakao je efekte ovih dešavanja na bezbjednosnu arhitekturu Evrope, posebno u pogledu pogoršavanja postojećih neriješenih pitanja i narušavanja regionalne stabilnosti, uz ekonomski i politički pritisak trećih strana, kao i njihovo sajber i hibridno djelovanje. Naglasio je značaj evropskog jedinstva u kompleksnom istorijskom periodu u kojem se nalazimo, dodajući da Zapadni Balkan mora imati svoje mjesto u evropskim strukturama, kao region od nesumnjivog strateškog značaja za bezbjednost kontinenta.

Krapović je podsjetio na dugogodišnje procese evropskih i evroatlantskih integracija država regiona, istakavši napredak koji su države Zapadnog Balkana ostvarile, dodajući da region još uvijek ima dug put ispred sebe do uspješnog završetka integracija, ali da evropska budućnost Zapadnog Balkana nema alternativu. Posebno je ukazao na značaj kontinuirane podrške međunarodne zajednice, u prvom redu NATO i EU, za stabilnost regiona, kao i značaj podrške država članica inicijative CEDC, koja u kontinuitetu drži Zapadni Balkan visoko na listi prioriteta svog rada. Istakao je da je Crna Gora posvećena uspješnom sprovođenju unutrašnjih reformi i promociji evropskih vrijednosti, u cilju dostizanja punopravnog članstva u EU. U tom pogledu, naglasio je značaj potpune harmonizacije bezbjednosne i vanjske politike Crne Gore sa EU Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom (CFSP). Izrazio je spremnost Crne Gore za povećanje doprinosa EU Zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici (CSDP), te informisao da je EU odobrila učešće Crne Gore u Misiji EU za pružanje vojne pomoći Ukrajini (EUMAM).

Predstavnici Republike Srbije i Republike Kosova su iznijeli međusobne osude zbog nepostupanja nadležnih organa u tim državama prema počiniocima prošlogodišnjeg nasilja u sjevernom dijelu Kosova. Članice inicijative su istakle potrebu za nastavak dijaloga između Srbije i Kosova.

Predstavnici članica inicijative su se složili sa značajem jačanja prisustva EU na Zapadnom Balkanu, a ministar odbrane Albanije je podsjetio na ovogodišnju inauguraciju NATO vazduhoplovne baze „Kučova“ u Albaniji, dodajući da je u planu izgradnja pomorske baze u gradu Porto Romano, koji se nalazi na Koridoru 8 (Italija-Albanija-Sjeverna Makedonija).

Predstavnik BiH je informisao da su rat u Ukrajini i konflikt u pojasu Gaze imali značajan efekat na politički diskurs u BiH, uzrokujući produbljivanje već postojećih podjela, koje potencijalno može prerasti u bezbjednosni problem.

Svi predstavnici su se saglasili sa potrebom da inicijativa zadrži fokus na Zapadnom Balkanu. Posebno je istaknut značaj kontinuirane političke podrške evropskim i evroatlantskim integracijama država regiona, uz razvijanje ekonomskih kapaciteta budućih članica EU.

U okviru Agende sastanka inicijative CEDC+WB, održan je sastanak inicijative GRAZ/KREMS Format, na nivou ministara odbrane, koji se održava svake druge godine¹. Tokom ovog sastanka, predstavnici država članica su razmijenili mišljenja o realizaciji aktivnosti koje se održavaju pod okriljem Formata, te iznijeli potrebe za daljim unaprjeđivanjem saradnje u okviru te inicijative. Učesnici sastanka su pohvalili nedavno potpisivanje Plana

¹ GRAZ/KREMS Format je inicijativa osnovana 14. septembra 2021. godine, u Kremasu, Republika Austrija, tokom sastanka ministara odbrane sadašnjih država članica: Austrije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije.

regionalne odbrambene saradnje za 2024. godinu², kojim su precizirane aktivnosti otvorene za sve članice Formata.

Na marginama sastanka inicijative CEDC+WB, ministar odbrane Crne Gore se sastao sa federalnom ministarkom odbrane Republike Austrije, Klaudijom Taner. Tokom sastanka, Krapović je izrazio zadovoljstvo odličnom odbrambenom saradnjom između Crne Gore i Republike Austrije. Naglasio je posvećenost 44. Vlade Crne Gore promociji evropskog puta Zapadnog Balkana, te obrazložio unutrašnje reforme koje se u Crnoj Gori sprovode u svrhu ostvarivanja najvažnijeg cilja crnogorske vanjske politike – punopravnog članstva u EU. U tom pogledu, istakao je značaj kontinuirane političke i ekspertske podrške Republike Austrije, te izrazio zadovoljstvo predstojećim formiranjem WBSDC u Crnoj Gori.

Ministarka Taner se složila da su Republika Austrija i Crna Gora proteklih godina razvile odličnu odbrambenu saradnju, dodajući spremnost da se ona u narednom periodu dodatno unaprijedi. Istakla je posvećenost Republike Austrije evropskim integracijama Zapadnog Balkana, sa posebnim fokusom na ekonomski razvoj regiona i ekspertsku podršku razvoju kapaciteta. Ponovila je da Crna Gora, pored austrijske, ima podršku i ostalih članica inicijative CEDC da preuzme ulogu domaćina WBSDC. Naglasila je da će WBSDC, koji je potekao iz inicijative CEDC+WB, ovim postati EU projekat, čime će se ojačati prisustvo Evropske unije u Crnoj Gori i regionu, dodajući da je optimistična u pogledu budućnosti ovog projekta.

Na marginama sastanka inicijative CEDC+WB, ministar odbrane Crne Gore se sastao i sa ministrom odbrane Mađarske, Kristofom Szalajem Bobrovnickim. Krapović je istakao spremnost 44. Vlade Crne Gore da nastavi sa razvijanjem tradicionalno dobrih odnosa između Crne Gore i Mađarske. Saopštio je da je u Crnoj Gori prošle godine realizovana demokratska tranzicija vlasti, te da su se stekli uslovi za nastavak reformskih procesa. Konstatovao je da je Crna Gora najbolji kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, podsjetivši da već 11 godina nije bilo proširenja EU i naglasivši da bi buduće crnogorsko članstvo predstavljalo snažnu poruku Evropske unije ostalim aspirantima. Ministar Krapović je naglasio značaj kredibilnog NATO članstva Crne Gore i istakao da će tokom 2024. godine odbrambeni budžet dostići iznos iznad 2% BDP-a, od čega je oko jedna trećina opredijeljena za modernizaciju Vojske Crne Gore, u skladu sa nacionalnim prioritetima i obavezama koje proističu iz članstva u Alijansi. Krapović je istakao značaj regionalne saradnje za razvoj nacionalnih kapaciteta, te je u tom pogledu istakao značaj budućeg WBSDC u Crnoj Gori, a pomenuo je i odličan primjer Regionalnog centra za sajber bezbjednost u Crnoj Gori, koji je zajednički projekat Crne Gore sa Slovenijom i Francuskom. Na interesovanje ministra Bobrovnickog, Krapović je obrazložio najvažnije

² Predstavnicu Ministarstva odbrane Albanije jedina nije potpisala Plan regionalne odbrambene saradnje za 2024. godinu.

projekte modernizacije Vojske Crne Gore, posebno u pogledu opremanja Mornarice.

Bobrovnicki je informisao da Ministarstvo odbrane Mađarske saraduje sa njemačkom kompanijom „RHEINMETALL“, koja proizvodi borbena vozila pješadije, oklopna vozila i tenkove (npr. tipa „Panter“), kao i razne vrste municije. Takođe, pomenuo je saradnju sa češkom kompanijom „CZ COLT“ u domenu proizvodnje municije, kao i sa kompanijom „AIRBUS“ koja proizvodi borbene avione i dronove. Izrazio je spremnost za ostvarivanje saradnje u pogledu nabavke vojne opreme iz pogona navedenih kompanija. Ministar Krapović je saopštio da se može razmotriti sklapanje G2G sporazuma u pogledu nabavke vojne opreme iz Mađarske, poput već postojećih sporazuma koje je Crna Gora sklopila sa nekoliko partnerskih država, ukoliko potrebe opremanja Vojske Crne Gore to budu zahtijevale. Bobrovnicki je napomenuo da se na mađarskoj teritoriji nalazi jedna od NATO borbenih grupa i saopštio da NATO planira da poveća njeno brojno stanje do nivoa brigade, te je predložio da Crna Gora razmotri učešće u sastavu ove borbene grupe. Ministar Krapović je saopštio da su pripadnici Vojske Crne Gore angažovani u NATO borbenim grupama u Bugarskoj i Letoniji, pored učešća u misijama i operacijama EU i UN-a, a da je angažovanje u borbenoj grupi u Mađarskoj prethodno već razmatrano, ali da će se ova mogućnost, svakako, uzeti u razmatranje.

Ministri su razgovarali o mogućoj posjeti ministra odbrane Mađarske Crnoj Gori, tokom koje bi bilo upriličeno otvaranje spomenika na šetalištu u Petrovcu, u čast poginulih i preživjelih članova posade austrougarskog ratnog broda „Zenta“, koji je potonuo u teritorijalnim vodama Crne Gore pred kraj Prvog svjetskog rata.

Po okončanju ministarskog sastanka inicijative CEDC+WB, ministar odbrane je učestvovao na konferenciji „Budimpeštanski bezbjednosni dijalog“, u svojstvu govornika na panelu „Srednja Evropa i Zapadni Balkan u novoj evropskoj bezbjednosnoj arhitekturi“. Krapović je istakao značaj regionalnog pristupa razvoju otpornosti na savremene bezbjednosne izazove, te ukazao da je intenzitet hibridnog djelovanja na Zapadnom Balkanu porastao od početka rata Rusije protiv Ukrajine. Naglasio je neophodnost uključivanja država Zapadnog Balkana u najistaknutije političke, ekonomske i bezbjednosne strukture Evrope, zbog jačanja evropske bezbjednosti i stabilnosti. Ministar je podsjetio da je NATO prepoznao Rusiju kao neposrednu prijetnju po evroatlantsku bezbjednost i da Crna Gora aktivno učestvuje u borbenim grupama raspoređenim na istočnom krilu Alijanse. Ministar Krapović je ukazao na izloženost Zapadnog Balkana malignim uticajima trećih strana, te je istakao značaj evropskih i evroatlanstkih integracija za kontinuiranu stabilnost regiona.